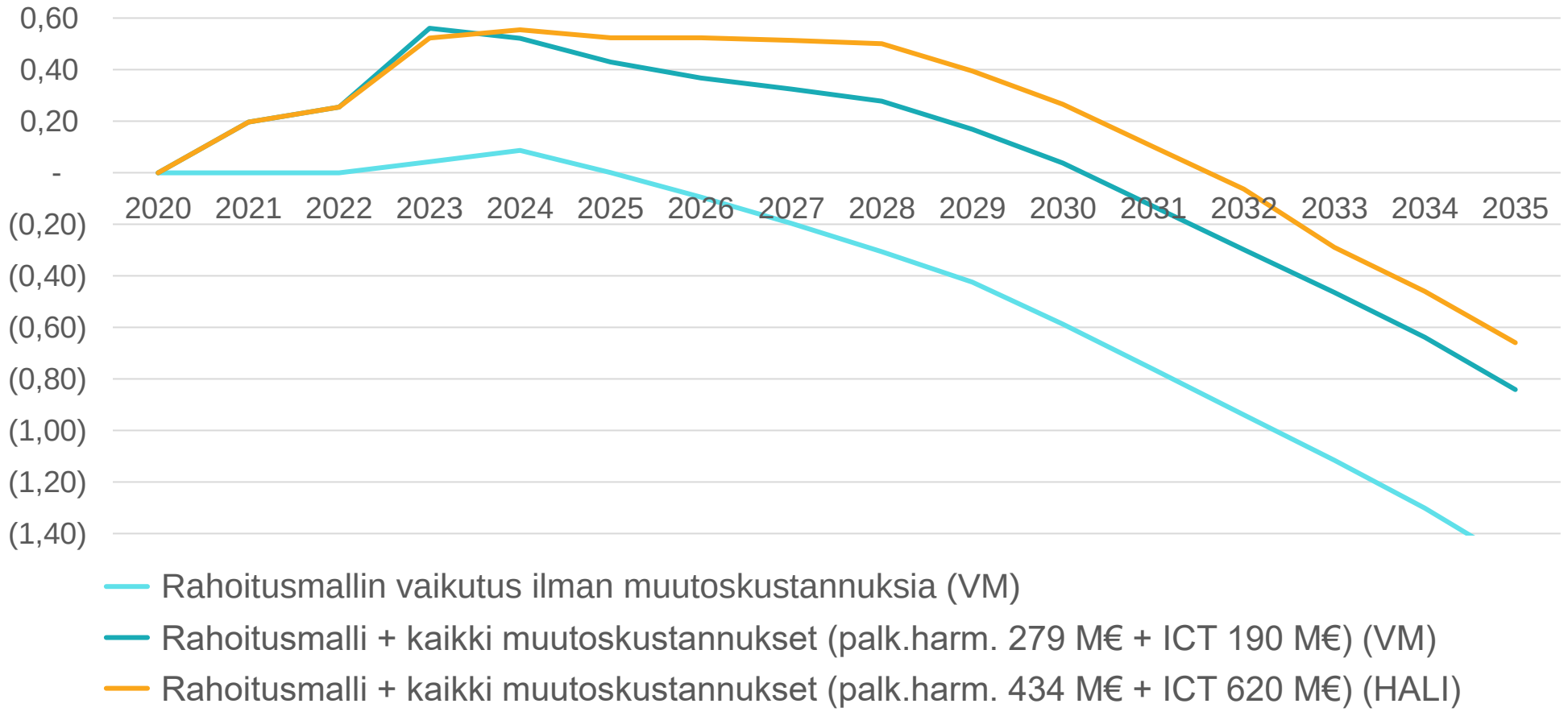
HYVINVOINTIALA

HE 241/2020 vp eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamisesta ja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä

Joel Kuuva | Talousvaliokunta | 17.2.2021

Sote-uudistuksen vaikutus julkiseen talouteen vuositasolla (perusuraan verrattuna), mrd. euroa v. 2020 rahassa

Uudistus kasvattaisi sote-menoja merkittävästi

- Hallituksen esittämä uudistus lisäisi sote-menoja VM:n arvion mukaan vuosina 2021–2030 keskimäärin 310 milj. € per vuosi perusuraan verrattuna, mistä kumulatiivisesti muodostuisi 3,14 mrd. € lisäkustannus
  - Lisäksi verotulomenetykset olisivat vastaavalla aikavälillä keskimäärin 264 milj. €
- HALIn arvion mukaan uudistus lisäisi sote-menoja vuosina 2021–2031 keskimäärin 400 milj. € vuodessa, mistä muodostuisi kumulatiivisesti jopa 4,35 mrd. € lisäkustannus
- Edes suurimpia muutoskustannuksia ole arvioitu laadukkaasti tai pyritty hillitsemään
  - Esimerkiksi palkkaharmonisaation kustannusta voitaisiin tehokkaasti hillitä lainsäädännöllä, mikä ei tarkoittaisi palkkojen leikkaamista
- Muutoskustannukset lisäävät sote-menoja ja heikentävät palvelujen tuottavuutta, mutta eivät paranna sote-palvelujen laatua tai saatavuutta
- Miten sote-palveluille käy 2030-luvulla, kun uudistus on luonut lähes miljardin pysyvät vuotuiset muutoskustannukset (sis. verotulomenetykset) ja jopa yli neljän miljardin kumulatiivisen vajeen?

Perusuraa ei saavuteta ehkä ikinä perälaudan puuttumisen takia

- Hyvinvointialueiden rahoitusvajeesta muodostuu krooninen heti uudistuksen alussa – rahoitusmalli ei tule muodostamaan realistista tavoitetta hyvinvointialueille
- Rahoitusta automaattisesti lisäävän rahoituslain 10 §:n lisäksi hyvinvointialueiden käytössä on 11 §:n mukainen vahva oikeus lisärahoitukseen
- Toistuva lisärahoituksen hakeminen on asetettu hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistäväksi tekijäksi, mikä voisi johtaa hyvinvointialueiden yhdistymiseen
- Todennäköisimpiä lisärahan pyytäjiä ovat ne hyvinvointialueet, jotka menettävät rahoitustaan eniten – näitä ovat Länsi- ja Keski-Uusimaa sekä Helsinki
  - Näitä alueita tuskin yhdistetään suurempiin alueisiin, jolloin arviointimenettelyn uhka ei toimi riittävänä kannustimena
- Lopputuloksena perusuraa ei välttämättä saavuteta ollenkaan, kun todelliset kustannukset lisäävät rahoitusta ja suuret hyvinvointialueet saavat merkittävää lisärahoitusta

Hyte-rahoituksen osuus ongelmallisen pieni

- Vahvasti tarvetekijöihin perustuvan rahoitusmallin vastapainoksi tarvitaan merkittäviä kannusteita ihmisten hyvinvoinnin edistämiseen – hyten osuus sote-rahoituksesta olisi kuitenkin vain yksi prosentti
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tarvittaisiin eniten juuri nyt, kun suuret ikäluokat ovat siirtymässä sote-palvelujen suurkuluttajiksi
  - Hyvinvointialueille tarvittaisiin vahvat kannustimet esimerkiksi ikäihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi, jolloin raskaiden sote-palvelujen tarve lykkääntyy
  - Myös esimerkiksi nuorten mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy on palvelu, joka voi valitettavan helposti jäädä aliresursoiduksi, kun talousvaikeuksissa oleva hyvinvointialue pyrkii ensisijaisesti täyttämään lakisääteiset vaatimukset, kuten ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoitukset
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tulisi nostaa noin viiteen prosenttiin sote-rahoituksesta, jolloin hyvinvointialueille muodostuisi kannuste organisoida vaikuttavaa hyte-toimintaa

Esityksestä puuttuvat tuottavuutta parantavat uudistukset

- Hallituksen esityksen vaikutusarviossa kuvatut keskeisimmät kustannusten kasvua hillitsevät toiminnalliset mekanismit (HE s. 270-275) ovat sellaisia, joita voidaan toteuttaa ja toteutetaankin sote-uudistuksesta riippumatta
  - Esitys ei kuitenkaan edistä näitä toimenpiteitä mitenkään, vaan itse asiassa hankaloittaa näiden toiminnallisten mekanismien toteutumista ostopalvelujen rajoitusten muodossa
- Keskeinen uudistukseen sisältyvä muutos on järjestämisvastuun keskittäminen suurempiin organisaatioihin – suuri järjestäjä ei kuitenkaan itsessään ole parempi saatavuuden tai tehokkuuden näkökulmasta
  - Esimerkiksi Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla tarvevakioidut sote-nettokustannukset olivat järjestyksessä 3 844, 3 939 ja 3 762 euroa asukasta kohden vuonna 2019, kun Manner-Suomen keskiarvo oli 3 490 euroa per asukas
- Erityisen huolestuttavaa on, ettei esitys sisällä edistyksellisiä keinoja palvelutuotannon kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi
  - Esimerkiksi sote-palvelujen laatu- ja kustannusdatan kehittäminen ja hyödyntäminen sisältäisi massiivisen potentiaalin

Uudistus uhkaa tehdä hyvästä järjestelmästä tehottoman – pelkät rakenteet eivät palveluja uudista

Joel Kuuva

050 414 6444
joel.kuuva@hyvinvointiala.fi

@joelkuuva

Hyvinvointiala HALI ry

Eteläranta 10,
00130 Helsinki
www.hyvinvointiala.fi

Hyvinvointiala
@Hyvinvointiala